
ALERT GOSPODARCZY

2

gap.

open
eyes
economy
summit

prof. SGH dr hab. Agnieszka Chłoń-Domińczak

prof. dr hab. Jan Czekaj

dr Sławomir Dudek

dr hab. Dariusz Filar

dr Mirosław Gronicki

prof. dr hab. Jerzy Hausner

dr Janusz Jankowiak

Robert Kowalski

prof. SGH dr hab. Krzysztof Marczewski

prof. UG dr hab. Leszek Pawłowicz

prof. SGH dr hab. Andrzej Rzońca

prof. dr hab. Andrzej Sławiński

dr Małgorzata Starczewska-Krzysztosek

Płynność finansowa przedsiębiorstw

Definicja problemu

Realizacja określonych w Alercie Gospodarczym 1 (AG 1 upubliczniony 27 marca, www.oees.pl/dobrzewiedziec) priorytetów polityki gospodarczej wymaga w szczególności zapewnienia płynności finansowej przedsiębiorstw. To zadanie z gatunku „najpilniejsze z pilnych”. Bez tego duża część przedsiębiorstw nie będzie w stanie kontynuować swojej działalności. To spowoduje, że do dramatycznych problemów związanych z narastającymi skutkami epidemii, dojdą katastrofalne następstwa społeczne i ekonomiczne, które spotęgują konsekwencje zdrowotne.

W centrum polityki gospodarczej muszą być przedsiębiorstwa. Kluczową kwestią jest ich płynność finansowa. Bez niej rynek nie będzie działał, albo będzie działał w barbarzyńskiej formie. **Dzisiaj bronienie rynku to zapewnianie płynności finansowej przedsiębiorstwom!!!**

Dobre ukierunkowanie pomocy nie wymaga obwarowania jej skomplikowanymi warunkami. Państwo w ostrej fazie epidemii musi zdać się na samoocenę przedsiębiorców, na ile potrzebują jego wsparcia i dopiero ex post ją weryfikować.

Niezbędne działania

Fundamentalna kwestia zapewnienia płynności przedsiębiorstwom ma kilka podstawowych aspektów:

1. **Uwolnienie przedsiębiorców z ciężarów finansowych, których nie są w stanie unieść.**
2. **Powstrzymanie spirali zatorów płatniczych.**
3. **Dostarczenie przedsiębiorstwom dodatkowej płynności przez system bankowy.**

1. Uwolnienie przedsiębiorców z ciężarów finansowych

To zadanie pierwsze, którego podjęcie ma oznaczać natychmiastowe i automatyczne zdjęcie na okres trzech miesięcy danin publiczno-prawnych z przedsiębiorstw małych i średnich oraz zawieszenie ich poboru w przypadku przedsiębiorstw dużych (zasada dobrowolności), z możliwością ich późniejszego częściowego lub nawet, w szczególnych przypadkach, pełnego umorzenia. Te działania w razie konieczności mogłyby być selektywnie lub w całości przedłużone na kolejne okresy. Szerzej opisaliśmy to działanie w AG 1 (priorytet 2).

Bez natychmiastowego wypełnienia tego zadania, przedsiębiorstwa wpadną w spiralę zatorów płatniczych. Nie będą w stanie płacić swoim kontrahentom. Jedne przedsiębiorstwa pociągną inne na dno.

A to z kolei będzie oznaczać, że szybko utracą zdolność skorzystania z proponowanego przez rząd płynnościowego wsparcia bankowego.

Problemem są przedsiębiorstwa, które nie mają nie tylko zdolności kredytowej, ale też historii kredytowej z roku 2019, która jest wymagana do rozpatrywania wniosku zgodnie z prawem bankowym i regulacjami zawartymi w rządowej „Tarczy”.

2. Powstrzymanie spirali zatorów płatniczych

W tym zakresie wskazane jest:

- zawieszenie *split paymentu* i stworzenie możliwości korzystania ze środków zgromadzonych na koncie VATowskim bez konieczności aplikowania;
- administracyjne przyspieszenie zwrotu VAT (do 14 dni);
- wprowadzenie mechanizmów wspierających (nawet w postaci preferencji) rynek wierzycelności i rynek instrumentów finansowych w zakresie kapitału obrotowego (np. typu factoring).

3. Dostarczenie przedsiębiorstwom dodatkowej płynności przez system bankowy

W tym zakresie najważniejsze są dwa rozwiązania:

- gwarancje państwa dla kredytów dla przedsiębiorstw;
- zabezpieczenia dla banków wspierających przedsiębiorstwa.

Filarem wspomagającym płynność powinna być pomoc banków wspomagana systemem gwarancji i poręczeń BGK. Gwarancje mogłyby obejmować 80% wartości kredytów. Wskazane jest utworzenie specjalnego Funduszu Gwarancji Płynnościowych. Generalnym zadaniem tego Funduszu ma być wsparcie utrzymania płynności przez przedsiębiorców dotkniętych skutkami epidemii. Środkami tego Funduszu zarządzałby zarząd BGK, a przychodami Funduszu byłyby środki pozyskane przez Bank z emisji obligacji zwanych "obligacjami COVID-19".

BGK poprzez Fundusze Poręczeniowe, w których ma udziały (21 funduszy regionalnych i lokalnych funduszy) powinien zainteresowanym przedsiębiorcom oferować usługę szybkiego factoringu na uproszczonych zasadach.

Każde małe i średnie przedsiębiorstwo powinno mieć możliwość otrzymania gwarantowanej pożyczki, jeśli w 2019 r. odprowadziło podatek dochodowy. Oznacza to, że z takiej pomocy korzystać mogą tylko firmy rentowne, co redukuje możliwość nadużyć.

BGK mógłby gwarantować również podwyższony przez banki komercyjne debet na rachunku bieżącym. Warto też rozważyć przejęcie części kredytów przez BGK i ich sekurytyzację.

Kredyty dla przedsiębiorstw nieobjęte gwarancjami państwa powinny zostać zwolnione z podatku bankowego.

Sygnalizujemy, że oferowane obecnie przez kilka banków odroczenie spłaty kredytu bez wydłużenia okresu jego spłaty, może wywołać skutki odwrotne do zamierzonych i będzie potem hamować ożywienie gospodarcze, absorbując środki finansowe przedsiębiorstw na realizacji skumulowanych płatności, a nie na uruchamianiu i rozwijaniu działalności.

Postulujemy przejściowe zliberalizowanie wymogów nadzorczych w stosunku do banków.

Makroekonomiczne ramy i systemowe warunki bezpieczeństwa finansowego państwa

Wszystko co można i należy zrobić dla bezpieczeństwa zdrowotnego i bezpieczeństwa gospodarczego musi się odbywać w określonych, zdefiniowanych ramach bezpieczeństwa finansowego państwa. Te ramy nie mogą obezwładniać, nie mogą krępować koniecznych nadzwyczajnych działań, ale muszą być jasno wyznaczone i twardo trzymane. Nie można dopuścić do takiego osłabienia finansów publicznych, które doprowadzi do rozpadu systemu finansowego.

Nieuchronnie staje się wyraźne zwiększenie długu publicznego – nominalnie i w relacji do PKB. Oceniamy, że potrzeby finansowe państwa w tym roku mogą sięgnąć 130-150 mld zł. Bez tego podjęcie działań antykryzysowych nie będzie możliwe.

Czeka nas zasadnicza nowelizacja ustawy budżetowej. Trzeba jej dokonać po wnikliwym przeglądzie wszystkich wydatków budżetowych, aby ograniczyć poziom wydatków, które nie są w tym roku niezbędne. W szczególności na okres co najmniej 3 lat (2020-2022) trzeba zrezygnować z reguły przeznaczania na wydatki wojskowe 2 proc. PKB. Niezbędne będzie także zawieszenie na ten okres części sztywnych wydatków socjalnych (w szczególności dotyczy to 13. emerytury i ograniczenia wypłaty 500+ do poziomu sprzed jej rozszerzenia).

W przypadku wprowadzenia stanu klęski żywiołowej (lub innego stanu nadzwyczajnego zdefiniowanego w Konstytucji) można planować w budżecie wydatki wyższe niż ograniczone Stabilizującą Regułą Wydatkową (SRW). Dopisywanie do ustawy o finansach publicznych innych wyłączeń działania SRW doprowadzi do jej faktycznego rozmontowania. Po przekroczeniu długu publicznego wyższego niż 55 proc. PKB trzeba będzie zastosować działania sanacyjne przewidziane w art. 86 Ustawy o Finansach Publicznych (np. brak realnej waloryzacji emerytur, mrożenie wynagrodzeń w państwowej sferze budżetowej itd.).

Znaczącą część potencjału konstytucyjnie dopuszczalnego poziomu długu zachować należy na okres po zakończeniu epidemii m.in. po to, aby móc ewentualnie przeprowadzić niezbędną restrukturyzację finansową banków i dużych przedsiębiorstw.

Respektowanie tych prawno-finansowych ograniczeń ma fundamentalne znaczenie dla oceny wiarygodności państwa na międzynarodowych rynkach finansowych. Podważenie tej wiarygodności doprowadzi do osłabienia złotego i wzrostu rentowności polskich papierów skarbowych. A wtedy dług publiczny będzie rósł w niekontrolowany sposób.

W tym kontekście ogromnego znaczenia nabiera kwestia jawności, przejrzystości i czytelności finansów publicznych. Księgowe manipulacje szybko zostaną rozpoznane i podważą wiarygodność.

Tym bardziej, że pilnym problemem jest zabezpieczenia płynności międzynarodowej – tak dla banków jak i przedsiębiorstw, by mogły – w razie potrzeby – sięgnąć po FX swap-y. Chcąc pomóc bankom, NBP zawarł w trakcie poprzedniego kryzysu umowę FX swap ze Swiss National Bank (SNB). Teraz przydałoby się mieć takie umowy z Europejskim Bankiem Centralnym (ECB) i Rezerwą Federalną (FED).

Postulujemy ponadto pilne przeprowadzenie przeglądu przepisów dotyczących upadłości przedsiębiorstw i zawieszenia niektórych z nich na okres stanu epidemii. W przeciwnym razie aktywa wielu z nich mogą zostać wykupione za bezcen. W trakcie działań osłonowych istotnie wzrośnie udział państwa w gospodarce. Dlatego konieczne jest zakreślenie ram czasowych i ścieżki wyjścia instytucji rządowych z sanowanych firm prywatnych.